

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Цветан Недялков, НМА „проф. Панчо Владигеров“

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“

по: област на висше образование 8. Изкуства

професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

докторска програма „Теория и практика на изпълнителското изкуство“

Автор: Десислава Минчева Граховска-Чолакова Факултет по изкуствата на Югозападен университет „Неофит Рилски“

Тема: „Влияние на политическите процеси върху поп музиката в България от 60-те до началото на 90-те години на XX век“

Общ анализ и актуалност на темата

Дисертационният труд разглежда един от най-малко изследваните аспекти на музикалната култура в България – взаимодействието между държавната културна политика и поп музиката в социалистическия период (1960–1990). Темата е изключително навременна и обществено значима в контекста на задълбочаващия се интерес към културната история на социализма и механизмите на идеологическо влияние чрез изкуството.

Авторът успява да проследи сложните зависимости между институционалната регулация, партийната идеология и творческата реализация на артистите в сферата на естрадната и поп музиката. Подобна интердисциплинарна перспектива – съчетаваща музикознание, културология, политология и история – представлява значителен научен принос.

Структура и съдържание на дисертацията

Трудът е структуриран в три основни глави и заключение, като всяка глава има ясно очертани подглави, логическа последователност и добре изведена аргументация. Преди тях

е формулиран ясен изследователски фокус и обоснована методология, базирана на качествен анализ на документи, публикации, интервюта и архивни източници.

ГЛАВА I: Исторически и културен контекст на поп музиката в България (1960–1990)

Първата глава разглежда възникването и развитието на поп музиката в България в контекста на съветизираната културна политика, като обособява три основни периода:

- 60-те години като време на оформяне на естрадата в условията на централизирано културно планиране;
- 70-те години като време на институционализиране, но и на културно „отваряне“;
- 80-те и годините на перестройката като период на разпад и преход към нови модели.

Особено ценен е аналитичният подход към „Златният Орфей“, разгледан не просто като фестивал, а като инструмент на държавна идеология и международен престиж. Посочени са специфични примери за репертоарни и организационни ограничения.

Авторът ясно показва как понятието „естрада“ е обект на идеологическо натоварване едновременно носещо белезите на забавата и на подозрение за „западно влияние“.

ГЛАВА II: Идеологически аспекти на културната политика и контрол върху поп музиката

Втората глава разглежда инструментите на идеологическия натиск и цензура:

- понятието за „идеологическа диверсия“;
- ролята на Комсомола;
- репресивната функция на Държавна сигурност;
- механизмите на цензуриране на текстове, поведение, облекло и дори сценично присъствие.

Изключително ценен е детайлният анализ на отношението към джаза, рока и туиста, като емблеми на западната свобода и индивидуализъм, както и примери с конкретни песни и артисти (напр. Емил Димитров).

Авторът демонстрира добра осведоменост за понятията „културна хегемония“, „социално инженерство“ и „политическа естетика“, макар и не винаги експлицитно използвани. Главата е убедително аргументирана и добре подкрепена с примери от музикалната и политическа история.

ГЛАВА III: Институционални механизми и инструменти за регулация на поп музиката

Тази глава е най-обемна и представлява съществен принос на дисертацията. В нея са анализирани:

- Комитетът за изкуство и култура (КИК) и Главна дирекция „Българска музика“ – с ясно описание на подструктурите и тяхната роля;
- ролята на „Балкантон“ като държавен звукозаписен монопол и неговата трансформация след 1989 г.;
- мястото на Българското радио и телевизия като контролирани, но културно продуктивни пространства;
- анализ на фестивала „Ален мак“ като инструмент за „конкуренция“ на западните формати чрез политическа песен.

Особено впечатляващ е разделът, свързан с прехода и ефектите на либерализацията след 1989 г., когато свободата на изразяване се сблъсква с икономическия и пазарен дефицит в културната индустрия. Авторът прави социално-психологически анализ на „разпада на системата“ и последвалата „размяна“ на контрол с комерсиален интерес.

Заклучение и оценка на резултатите

В заключението авторът рефлектира критично върху динамиката на културната трансформация – от държавно регулирана, но стабилна система към свободен, но хаотичен пазар.

Текстът съдържа силно лична и аналитична позиция, което е допустимо за подобен труд, но следва да се има предвид възможността за по-силно обективизиране на наблюденията, особено в части с критика към съвременната културна политика.

Заклучението е смислено, аналитично и емоционално аргументирано, като се предлага не просто равностойка, а и позиция за бъдещето на българската музикална култура.

IV. Стил и език

Езикът на дисертацията е богат, жив и публицистично наситен, което прави четенето увлекателно. На места е допустимо повишена емоционалност и критична ангажираност. Цитирането и оформлението на източниците е коректно. Стилът може да бъде допълнително академизиран в бъдеща публикационна версия.

V. Заключителна оценка

Дисертационният труд е зрял, аналитичен и оригинален принос към изследването на българската култура и музика. Авторът демонстрира висока степен на самостоятелност, задълбочено познаване на материала и способност за критично мислене.

Представената изследване отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Десислава Минчева Граховска-Чолакова .

20.05.2025г.

София

Подпис:

проф. д-р Цветан Недялков

OPINION

by Prof. Dr. Tsvetan Nedyalkov, NMA "Prof. Pancho Vladigerov"

on a dissertation for the award of the educational and scientific degree "**Doctor**"

in: field of higher education 8. Arts

Professional field 8.3 Music and dance art

Doctoral program: "Theory and practice of performing arts"

Author: Desislava Mincheva Grahovska-Cholakova, Faculty of Arts, South-West University
"Neofit Rilski"

Topic: "The Influence of political processes on pop music in Bulgaria from the 1960s to the early 1990s of the twentieth century"

General analysis and relevance of the topic

The dissertation examines one of the least researched aspects of musical culture in Bulgaria - the interaction between state cultural policy and pop music during the socialist period (1960–1990). The topic is extremely timely and socially significant in the context of the growing interest in the cultural history of socialism and the mechanisms of ideological influence through art.

The author manages to trace the complex dependencies between institutional regulation, party ideology and the creative realization of artists in the field of fun and dance music (called “estrade” during the socialist period) and pop music. This interdisciplinary perspective – combining musicology, cultural studies, political science and history – represents a significant scientific contribution.

Structure and content of the dissertation

The work is structured in three main chapters and a conclusion, with each chapter having clearly outlined subchapters, logical sequence and well-argued argumentation. Before them, a

clear research focus and a substantiated methodology are formulated, based on a qualitative analysis of documents, publications, interviews and archival sources.

CHAPTER I: Historical and Cultural Context of Pop Music in Bulgaria (1960–1990)

The first chapter examines the emergence and development of pop music in Bulgaria in the context of Soviet cultural policy, identifying three main periods:

- The 1960s as a time of shaping the pop scene in the conditions of centralized cultural planning;
- The 1970s as a time of institutionalization, but also of cultural “opening”;
- The 1980s and the years of “perestroika” as a period of decay and transition to new models.

The analytical approach to the “Golden Orpheus” is particularly valuable, viewed not simply as a festival, but as an instrument of state ideology and international prestige. Specific examples of repertoire and organizational restrictions are given.

The author clearly shows how the concept of “estrade” (light music stage) is ideologically loaded – associated both with entertainment and suspicion of “Western influence”.

CHAPTER II: Ideological Aspects of Cultural Policy and Control over Pop Music

The second chapter examines the instruments of ideological pressure and censorship:

- The notion of “ideological diversion”;
- The role of the Komsomol;
- The repressive function of State Security;
- The mechanisms of censorship of lyrics, behavior, clothing and even stage presence.

The detailed analysis of the attitude towards jazz, rock and twist, as emblems of Western freedom and individualism, as well as examples with specific songs and artists (e.g. Emil Dimitrov) is extremely valuable.

The author demonstrates a good awareness of the concepts of “cultural hegemony”, “social engineering” and “political aesthetics”, although not always explicitly used. The chapter is convincingly argued and well supported by examples from musical and political history.

CHAPTER III: Institutional Mechanisms and Instruments for the Regulation of Pop Music

This chapter is the most extensive and constitutes a substantial contribution to the dissertation. It analyzes:

- The Committee for Art and Culture (KIK) and the General Directorate of “Bulgarian Music” – with clear descriptions of their substructures and roles;
- The role of “Balkanton” as a state recording monopoly and its transformation after 1989;
- The place of the Bulgarian Radio and Television as controlled, but culturally productive spaces;
- Analysis of the “Alen Mak” festival as a tool for “competition” with Western formats through political song.

Particularly impressive is the section related to the transition and effects of liberalization after 1989, when freedom of expression collided with the economic and market deficit in the cultural industry. The author makes a socio-psychological analysis of the “collapse of the system” and the subsequent “exchange” of control with commercial interest.

Conclusion and evaluation of the results

In the conclusion, the author critically reflects on the dynamics of cultural transformation – from a state-regulated but stable system to a free but chaotic market.

The text contains a highly personal and analytical position, which is permissible for such a work, but the possibility of a stronger objectification of the observations should be taken into account, especially in parts with criticism of contemporary cultural policy.

The conclusion is meaningful, analytical and emotionally argued, offering not just a summary, but also a position for the future of Bulgarian musical culture.

IV. Style and language

The language of the dissertation is rich, lively and journalistically saturated, which makes reading fascinating. In places, increased emotionality and critical engagement are permissible. The citation and layout of the sources are correct. The style can be further academicized in a future publication version.

V. Final assessment

The dissertation work is a mature, analytical and original contribution to the study of Bulgarian culture and music. The author demonstrates a high degree of independence, in-depth knowledge of the material and the ability to think critically.

The presented research fully meets the requirements of the Bulgarian Academy of Sciences and Arts and I recommend to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree of "Doctor" to Desislava Mincheva Grahovska-Cholakova.

20.05.2025

Sofia

Signature:

Prof. Dr. Tsvetan Nedyalkov